

Aamulehti

N:o 101. – 24.8.1886

Siperiasta.

(pastori Granön kirje "Findlandille" Aamulehteä warten suomennettu)

Koska luulen huomanneeni monen mielellään kuulleen jotakin Siperiasta ja että etenkin on halulla seurattu niitä asioita, jotka koskewat suomalaisia täällä, niin tahdon taas puhella jotakin yhdestä ja toisesta täällä kaukana sekoitusten maassa.

Ensiksi saan kuitenkin kiittää kaikkia niitä, jotka minun kirjoitusteni johdosta owat olleet niin ystävällisiä ja kirjoittaneet minulle. Moniin kysymyksiin, joita on tehty, annan tässä wastauksen. Ehkää tulee helpoimmaksi sekä kertoa muusta että antaa sanotut wastaukset, jos yhdistän ne kertomukseen matkasta suomalaiseen siirtokuntaan Butakowassa, lähellä Taran kaupunkia, jonka matkan tein kesäkuulla.

Kun taas joku aika oli kulunut turhassa matkarahain odottamisessa Wenäjältä ja olin saanut hiukan säästetyksi omia waroja, niin päätin tehdä matkan Budenen siirtokuntaan Butakowan wlastissa Taran piirikuntaa. Tehtyäni kaikki mitä woimani myönsiwät saadakseni matkoja warten määrättyt rahat, en woi muuta kuin kärsiwällisyydellä odottaa parempia aikoja, waikka onkin waikeata sekä seurakunnalle Siperiassa että minulle. Minulle on se sitä waikeampi, kun on enimmäkseen tekemistä semmoisten ihmisten kanssa, jotka kääntäwät kaikki pahimpaan päin.

Ilmoitettuani kaksi wiikkoa ennen matkaani siirtokunnalle aikomuksestani tulla sinne, sekä pyytänyt tulemaan hewosilla minua vastaan Taraan, matkustimme me, waimoni ja minä, Höyryweneellä Omskista ja saawuimme 20 tunnin matkan perästä Taraan, joka on 280 wirstaa pohjoiseen Omskista. Pitkin mutkaista wirtaa tulee matkaa noin 400 wirstaa. Tähän matkaan, jonka me myötäwirtaa kuljimme niin lyhyessä ajassa, meni palausmatkalla ei vähemmän kuin neljä wuorokautta, jossa on kuitenkin huomautettava, että meillä oli tawarawene hinattawana. Irisch on aina uhkea wirta, waan suurenmoisimpana näytäkse se kewättulwan aikana. Sen keskileweys on noin puolen wirstaa. Se on ympäri wuoden jotenkin wuolas. Nyt, kun wesi oli korkealla, woitiin nähdä kauas ympärisötön, waan myö-

Tampere, 24 p. Elokuuta.

Siperiasta.

(Pastori Granön kirje "Findlandille" Aamulehteä warten suomennettu)

Koska luulen huomanneeni monen mielellään kuulleen jotakin Siperiasta ja että etenkin on halulla seurattu niitä asioita, jotka koskewat suomalaisia täällä, niin tahdon taas puhella jotakin yhdestä ja toisesta täällä kaukana sekoitusten maassa.

Ensiksi saan kuitenkin kiittää kaikkia niitä, jotka minun kirjoitusteni johdosta owat olleet niin ystävällisiä ja kirjoittaneet minulle. Moniin kysymyksiin, joita on tehty, annan tässä wastauksen. Ehkää tulee helpoimmaksi sekä kertoa muusta että antaa sanotut wastaukset, jos yhdistän ne kertomukseen matkasta suomalaiseen siirtokuntaan Butakowassa, lähellä Taran kaupunkia, jonka matkan tein kesäkuulla.

Kun taas joku aika oli kulunut turhassa matkarahain odottamisessa Wenäjältä ja olin saanut hiukan säästetyksi omia waroja, niin päätin tehdä matkan Budenen siirtokuntaan Butakowan wlastissa Taran piirikuntaa. Tehtyäni kaikki mitä woimani myönsiwät saadakseni matkoja warten määrättyt warat, en woi muuta kuin kärsiwällisyydellä odottaa parempia aikoja, waikka onkin waikeata sekä seurakunnalle Siperiassa että minulle. Minulle on se sitä waikeampi, kun on enimmäkseen tekemistä semmoisten ihmisten kanssa, jotka kääntäwät kaikki pahimpaan päin.

hemmin kesällä kuljetaan niin sywässä wirran laaksossa, että harwoin woi nähdä muuta kuin wirran yksitoikkoiset jyrkät äyriät. – Nyt oli lakkaamatta silmäin edessä niittu- ja peltoaukeita, joiden reunoja ei woinut nähdä. Mitä kauemmaksi Taraan päin tultiin sitä mäkisemmäksi ja metsäisemmäksi käwi maa, ja jo muutamia wirstoja eteläpuolella Taraa näkyi aarniometsän raja

eli ”urmannin”, niinkuin suomalaisemme kutsuvat sitä. Tässä metsässä, jonka ehkä voidaan sanoa olevan ”werrattoman leweydeltään ja pituudeltaan”, samoaa ostjaakki wieläkin tuohiwene päänpäällä ja siwistyksen saawuttamattomana ja metsän willieläimillä on siellä rauhallinen koti. Semmoisia honkatukkia, kuin sieltä tuodaan, en ole koskaan nähnyt. Saawuttuamme Taraan ja saatuamme kortteerinhywäluontoisella pikku-porwarilla kaupungissa, oli ensi tehtävänämme kuulustaa, oliko ketään suomalaisia tullut meitä vastaan. Waan niitä ei näkynyt, ei kuulunut. Arweltiin olevan mahdotonta päästä perille suomalaiseen kylään ja siinä olewankin syyn, miksi suomalaiset oliwat jääneet tulematta. Mutta täytyy koettaa, ajattelin minä, ja menin sentähden paikkakunnan etewimmän wirkamiehen, Isprawnikin luo, joka wirkamies on nimismiehen ja kuwernöörin wälillä. Hän oli hywin ystävällinen, waan sanoi olevan mahdotonta päästä Budeneen. Samaan lausuntoon yhtyi paikkakunnan rauhantuomari, joka sattui olemaan saapuwilla. Tämä sanoi kerran kysyneensä suomalaiselta, miksi he oliwat asettautuneet ylipääsemättömien newojen taakse, ja oli tämä wastannut: Juuri sentähden, että sinne on mahdoton päästä, olemme asettuneet sinne. Kun minä tästä huolimatta pysyin aikeessani koettaa, antoi Isprawnikki minulle kirjoituksen, jossa käski alamaisiaan warustamaan minua hewosilla, sekä tarjosi sotamiestä awuksi matkalle, jonka tarjouksen minä kuitenkin hylkäsin.

Puolen tunnin kuluttua owat hewoset walmiina luonanne, sanoi hän, minun jäähywäisiksi puristaessani hänen kättään. Kohta istuimme sowitettuin ”tarantassaan”, jota ajeli pohjoiseen päin kaljuksi ajeltu tataari, joka ei suinkaan tahtonut wiwyttää meidän perille pääsemistämme. Näytettyäni wolostissa Isprawnikin kirjoitustani, saimme heti hewoset, waikka meitä kehoitettiin olemaan lähtemättä yötä wasten. ”Jätte warmaankin istumaan hetteesen,” arweli itsepäinen isäntämme, jonka piti panna hewosensa matkalle. Nyt saimme waihettaa tarantassan tawalliisiin köykäisiin työrattaihin, ottaa kolme hewosta kahden asemesta, ja kaikkien saatua järjestykseen lähdettiin matkalle. Ensin mentiin hywää kyytiä, waan pian se huononi. Kuljettiin hetesilmänne toisensa perästä ja usein oliwat hewoset joutua liejuun. Toisin paikoin juttiwat hewoset, jotka kaalasiwat mahaansa myöten wedessä, rattaita puolimädänneiden kapulasiltojen yli. Lo-

pulta tuli pilkkopimeä ja raskaita sadepisaroita alkoi tippua paksuista pilwistä.

Useita tuntia olimme jo marrineet newoja, ja kun kysyimme kyytimieheltä, emmekö pian saapuisi kestikiewariin, antoi hän sen masentawan wastauksen, että oli wielä enemmän kuin puoli matkaa edessämme sekä että loppumatka oli wielä pahempaa kuin jo kuljettu osa. Niin se meni kuitenkin wähitellen, waikka meillä kyllä usein oli syytä peljätä, että toteutuisi, mitä meille oli ennustettu, että nimittäin saisimme wietää yön suohon wajonneina. Lopulta alkoi yksi hewosista, ja sen lisäksi wielä kaikkein paras, waatia tiliä, sillä sen kawiot oliwat alinomaisesta wedessä kaalaamisesta käyneet niin helliksi, että se tuskin woi pysyä seisoallaan. Kaikki kuorma muutettiin yksille rattaille. Ruoskan läimäykset ja kyytimiehen yksitoikkoinen huuto, jolla hän kehoittaa wäsyneitä hewoisiaan, kaikuwat melkein kamalilta kolkossa erämaassa. Jumalan awulla pääsemme lopultakin wenäläiseen kylään. Me kolkutamme portille, ja isäntäwäki, joka on hämillään tämmöisestä wierailusta, awaa terwehtäen meitä terwetulleiksi. Kotitekoista olutta, jonka wertaista ei tawata Suomessa, tuotiin nautittawaksi meille ja sitten tahdottiin panna samowaaraa (teekeittiötä) kuntoon, jonka me kuitenkin estimme, sillä päiwän waiwojen perästä tarwitsimme me parhaiten lepoa. Aamusella taas, heti noustua, tarjottiin meille kaikellaisia harwinaisia leiwoksia, joita emäntä aamupuhteella oli häärännyt wierailleen. Yösijastamme ja rawinnostamme ei otettu mitään maksua. Sillä täällä metsissä elää ja menestyy wierasystäwyiden oikeus oikein hywin wielä tänäkin päiwänä. Esimerkkinä tästä wenäläisen talonpoikain wieraanwaraisuudesta Taran seudulla tahdon mainita, että kun minä paluumatkallani kuljin Taran torin halki, tuli wenäläinen talonpoika ja terwehti minua hywin ystävällisesti, sanoi olewansa hywä ystäwä jonkun suomalaisen kanssa, selitti missä hän asui ja pyysi minua olemaan niin hywän ja tulemaan wieraaksi hänen luokseen, kun wastaisuudessa matkustan siitä ohitse. Semmoisen ystäwyuden tapaaminen wieraalla paikkakunnalla tekee hywää sydämmelle. Yleensä pidän minä paljon wenäläisistä talonpojista. Että wenäläiset kohtelewat erinomaisella arwonanolla ja kunnioituksella, siitä saa suureksi osaksi kiittääsaksalaisia pastoreja, jotka owat ennen matkustaneet täällä.

(jatk.)

Aamulehti

N:o 102 – 26.8.1886

Siperiasta.

(jatkoa)

Elämällään ja käytöksellään owat he hankkineet luterilaisille papeille arwoa Sipiriassa, jommoista eiwät itse wenäläiset papit nauti. Että moni luterilainen pappi on ollut huolellinen nimestään, osoittaa pari seikkaa toimeliaasta pastori Johanssonista, joka noin kolmekymmentä vuotta oli täällä. Kun wenäläinen kerran oli sanonut suomalaiselle: teidän pastorinne on waan sikopaimen, oli hän tuottanut miehen luokseen (tässä tilaisuudessa oli hän metsässä, jonne siirtokunnan rajat ulottuiwat) ja annatti miehelle aikalailta witsoja. Jos tähän lisätään, että pari kelwotonta wirkamiestä sai wirkaeron saksalaisten pastorien tartuttua asiaan, niin voidaan käsittää, että kansa on saanut suuren ajatuksen heidän toiminnastaan.

Me jatkoimme matkaamme aamiaisen jälkeen ja waikka usein olen matkustanut hywällä wauhdilla Sipiriassa, en tiedä koskaan rientäneeni nopeammin kuin nyt. Tiet oliwat tasaisia ja maat wähän yläisempää. Meillä oli enää kolmekymmentä wirstaa kuljettawana Budeneen, jossa isäntämme, joka kyyditsi meitä, sanoi olewansa tuttu. ”Suomalaiset siellä owat rikkaita ja kunnan ihmisiä,” sanoi hän. Yksi waikkea paikka oli meillä kuljettawana, nimittäin puolta wirstaa pitkä suo, jossa hewoset waipuiwat wälistä niin sywään, että lieju oli heidän selkensä tasalla. Jos nämä suot olisiwat pohjattomia eli semmoisia kuin Suomen suot, niin olisi mahdotonta päästä niiden ylitse. Waan näillä on luja pohja aina ja kuiwina kesinä kuiwawat ne niin, että saa kaiwaa kaiwoja, saadakseen wettä elukoille. Helppo olisi saada soita ojitetuksi, sillä niissä on niin hywä putous, että wesi on juoksussa ja koettaa niin hywin kuin woipi raiwata itselleen tietä paksun ruohon läwitse.

Kello kaksitoista helluntaiamanantaina saawuimme me suomalaiseen kylään, jossa meitä ei oltu tiedetty odottaa, sillä kirjeeni ei wielä ollut ehtinyt perille. Kun me tulimme postikello luokissa, luultiin ”sasedatelin” eli nimismiehen tulleen, jota odotettiin kylään samaan aikaan. Jo pitkän matkan päässä wiitattiin meille, mihin meidän piti saada asunto. Sattuikin niin onnel-

lisesti, että wiittaus koski sitä taloa, mihin me olimme aikoneet.

Erittäin hämmästyiwät ihmiset meidän tulostamme, kun kuuliwat meidän sanowan ”hywää päiväämme.” Olimme tuskin ehtineet meillem osoitettuun huoneeseen, ennenkuin se oli täpösen täynnä ihmisiä. Kun meidän ulkoasumme ei suinkaan tarjonnut mitään wiehätystä, loan ja liejun huuhtomia kun olimme, pyysin minä ihmisten jättämään meidät tuokioksi, jotta woisimme tehdä tarpeellisen puhdistuksen. Sen tehtyä oli pääsy taas wapaa. Meitä toiwottiwat terwetulleiksi nämä metsän hywäntahtoiset asukkaat wuorotellen nauraen ja itkien. Eräs ukko, joka piti itseään niitä muita kokeneempana elämässä, sanoi: ”Minä sanoin heti nähdessäni teidän ajan ikkunamme ohitse, ett’ei se ollut sasedateli, waan warmaankin meidän uusi pastorimme ja hänen rouwansa.”

Lukkari, wanha wirolainen, ei woinut kyliksi päiwitellä sitä, etteiwat olleet tietäneet meidän tulostamme, sillä siinä tapauksessa olisiwat he meitä kunnioittaneet pienellä rukoushuoneen kellolla meidän tullessamme kylään.

Ennen kuin rupean enemmän kertomaan olostammesiellä, tahdon mainita, kuinka tämä siirtokunta on syntynyt. Siirtokunta, jossa on wähän neljättäsataa henkeä, jotka asuwat kolmessa kylässä, on metsärikkaassa seudussa, laajain rämeiden ympäröimänä. Suurin osa wäestöä on suomalaisia, sillä ainoastaan noin neljäkymmentä puhuu ja lukee wironkieltä.

Nämä suomalaiset kylät owat syntyneet muuton kautta Riskowasta, joka on ensimmäinen suomalainen siirtokunta Sipiriassa ja perustettiin vuonna 1812. Tähän aikaan siirtyi nimittäin kaksikymmentä suomalaista perhettä Inkerinmaalta Siperiaan, jossa heille määräsi maata Aleksanteri I. Syynä siirtymiseen oli talonherran julmuus. Wanhat ukot tietäwät kertoa paljon isiensä kärsimyksistä, ennen kuin he saapuiwat heille määrättyyn paikkaan Riskowaan, joka on 225 wirstaa pohjoiseen Omskista. Heti saiwat he oman papin Pietarin hippakunnasta, ja niiden seassa oli se Suomesa syntynyt Pondan, joka kuoli wiime talwena Kasanissa, mies, joka aikoinaan on tehnyt paljon hywää suomalaisten kesken. Ne, jotka kaswoiwat miehiksi hänen täälläoloaikanaan, osaawat suureksi osaksi lukea. Noin 40 vuotta sitten häwitti tulipalo melkein koko Riskowan kylän, ja silloin muutti moni sieltä. Muutamat

perheet asettuiwat nykyiseen Budeneen, joka on seitsemänkymmentä wirstaa länteen Tarasta.

Syy, miksi he asettuiwat waalissaan näin alaperäiselle eli soiselle paikalle, lienee osaksi haettawana siinä, että suot moniwootisen poudan tähden oliwat silloin kuiwat, waan etenkin lienee se tapahtunut sentähden, että seutu on metsärikasta sekä niitut parhaat, mitä Sipiriassakin woidaan toiwoa. – Hirsimetsää on edelleenkin runsaasti. Joll’ei tahdota tyytyä haapaisiin ja koiwusiin hirsiiin, niin täytyy mennä kolmenkymmenen wirstan päähän, jossa on hawupuumetsää. Rakennusaineena käytetään kuitenkin enimmäkseen haapaa, ja huoneet tästä puulajista owat erittäin walkeita ja kauniita.

Heinä kaswaa monin paikoin miehen koruiseksi. Lehmiä woidaan pitää, waikka tuhansia, kun waan on joukkoa korjaamaan kylliksi heinää niille. Kylän läwitse juoksee pieni joki eli puro, jonka wesi on kirkasta ja puhdasta kuin Newan wesi.

Sittenkuin Suomen wankiloista alettiin lähettää siirtolaisia Sipiriaan, tuli moni semmoinen Riskowaan. Monta vuotta perätysten saapuiwat he melkein kaikki sinne. Riskowasta muutti myös usea Budineen, ja useimmat niistä, jotka haluawat alkaa säännöllistä elämää Sipiriassa, owat pyrkineet tähän tyyneen maailman loukkoon. Suurin osa asukkaita on Sipiriassa syntyneitä henkilöitä.

Tawat owat sentähden yksinkertaisia ja turmelemattomia. Warkauksista tai muista rikoksista kuulee harwoin. Ne wiikot, jotka me wietimme siirtokunnassa oliwat kuin lepoa werrattu oloon Omskissa tai muissa siirtokunnissa, joissa lakkaamatta on ympärillä henkilöitä, joista ei tiedä, mitä heillä on mielessä. Sillä Suomesta kuljetettujen joukossa on ani harwat, joita ei woi taisei lukea roistojen ja konnien luokkaan. Mitä enemmän heitä oppii tuntemaan, sitä huonomiksi heidät huomaa. Waikk’ei olekaan hauskaa minulle antaa semmoista todistusta omista maa-miehistäni Sipiriassa, niin en kuitenkaan woi muuta.

(jatk.)

Aamulehti

N:o 104 – 31.8.1886

Sipiriasta

(jatkoa)

Kuwitellaan usein mielessään lähetettyjä murhanhimoisiksi ja rohkeiksi huimapäiksi, joilla kuitenkin woipi olla jonkunlainen luonteen wakuus. Jos he olisiwat murhasta tai miestaposta lähetettyjä, niin woisi semmoinen ajatus olla oikea, waan kun ne melkein kaikki, niinkuin tunnettu, owat elinkaudeksi tuomittuja wanhoja roswoja ja kuljeksijoita, tulee suhde aiwan toiseksi. He owat useinkin sangen pelkurimaisia, erittäin liukastelewia, kadehtiwat toinen toistaan, epäluotettawia siihen määrään, että kumppani woipi salaa karata toisen kimppeun ja murhata hänet, jolle on luwannut uskollisuutta ja ystäwyyttä. Ei mitään kiitollisuutta woi he enää tuntea, waikka heitä kuinkakin ruokkisi ja hoitaisi tarreessa. Päinwastoin, mitä enemmän heille antaa, sitä isommat waatimukset heillä on, ja röyhkeä rahalainan waatiminen on tawallisena seurauksena jostakin osoitetusta hywäntahtoisuudesta. Henkilöt, joilta olen kieltänyt rahalainan, owat hyökänneet minua vastaan mitä häwyttömimmillä kirjeillä, ja walitettawasti täytyy sanoa, että semmoisia on suurin osa heistä.

Suomesta tulleista ei sentähden ole mitään odotettawana, waan woimakkaampia kokeita pitäisi kuitenkin tehdä heidän kanssaan, koska heitä nyt kerran on täällä tuhansittain; ja erittäinkin pitäisi ottaa waari heidän lapsistaan, että ne saisiwat paremman kaswatuksen ja oppisiwat edes lukemaan. Pahinta on, että lähetetyt owat wai kuttaneet hywin turmiollisesti niihin wanhoihin siirtokuntiin, mihin heitä on lähetetty. Sanotaan, että Riskowa ennen oli säädyllinen ahkerain ihmisten kylä, waan nyt asuu siellä enimmäkseen wäestö, joka lakkaamatta istuu krouwissa, ja neljän- wiidentoista-wootiset pojat owat, sanotaan, wastatulleitakin etewimmät kaikissa tepposissa ja konnantöissä. Mitä woidaan odottaa lapsista, jotka kaswawat tällaisessa seurassa. Tulleeko koskaan paremmaksi, en minä woi sanoa. Waan warmaa on, ett’ei suomalainen seurakunta, semmoinen kuin se nykyään on, woi omin woimin auttaa itseään. Sitä tulee muiden auttaa ja nostaa jaloilleen. Ehkä se sitten woipi käydä omin awuin, etenkin jos lakataan tänne lähettämästä

wanhoja rosvoja ja kulkureita. Kakki siwistyneet Sipiriassa, jotka tuntewat kuinka suomalaisia wankeja suuressa määrin vuosittain on tullut läntiseen Sipiriaan, sekä että ne on jätetty niin kaikkea hengellistä hoitoa waille, tuomitsewat ja moittiwat tämmöistä menetystä kewytmieliseksi ja wääräksi, eikä sitä muunlaisena woidakaan pitää. Woidaan sanoa, ett'ei ole Suomen welwollisuus enää huolehtia niistä henkilöistä, jotka owat ikäänkuin leikatut erilleen sen waltioruumiista ja owat toisen waltakunnan jäseniä. Waan kenelle jääpi sitten tämä welwollisuus pitää huolta näistä eksyneistä, holhouksenalaisista olennoista? Ehkä wastataan: Wenäjän lutherilaisen seurakunnan. Waan tämä kirkko, joka suureksi osaksi on ympäri koko waltakunnan hajotettuja wähempiä parwia, joista ainoastaan harwat jaksawat palkata oman papin; on sangen köyhä. Tosin kootaan koko waltakunnassa joka wuosi rahoja apukassaan Pietarissa, palkatakseen näillä rahoilla pappeja ja koulumestareja Sipiriaankin, waan warat eiwät tahdo riittää, niin että useita saarnaajankin paikkoja on awoinna. Sitäpaitse ei Suomen kansa woi mitään oikeudella waatia-kaan, että tämä köyhä kassa palkkaisi opettajia sen entisille maanmiehille, waan on se ihan yksinkertaisesti sen oma torjumaton ja siweellinen welwollisuus, ja wielä sitä enemmän kuin lutherilainen kirkko Wenäjällä on niin heikko, ett'ei se woi sitä tehdä, jos waikka se toiwoisikin sitä kernaasti.

Kuinka tämä työ olisi saatettava toimeen niin, että suomalainen seurakunta pääsisi nykyisestä onnettomasta asemastaan, ei minulla itselänikään ole selwänä, sillä suuri waikeus on jo siinä, että suomalaiset asuwat hajallaan toisistaan niin kaukana olewissa paikoissa. Yksinään se on selwä, että tarwittaisiin pari kolme lastenopettajaa, jotka olisiwat wakaantuneita ja kypsyneitä kristityitä, jotka myös woisiwat aikaihmisille lukea saarnan ja laulaa muutaman wirren sunnuntaisin.

Jotakin, jossa Suomesta tulleet owat paljon etewämpiä kuin Sipiriassa syntyneet, on lukutaito ja kristinopin tunteminen. Sillä Budeneessa, jossa monta rikasta ja wiisasta talonpoikaa, on kuitenkin harwoja, jotka edes wähänkään osawat lukea kirjaa. He owat itse onnettomia siitä, että niin on, walittawat, ettei tule paremmaksi heidän lastensakaan taito, waan heidän walitussellaan ei ole kenenkään korwia, joka woisi auttaa heitä. Että he harrastawat jotakin korkeam-

paa ja jalompaa kuin waan sitä, mikä kuuluu ruumiin ylöspidoksi, näkyy siitä, että he owat rakentaneet itselleen rukoushuoneen, ostaneet pienen kirkonkellon sekä itse palkkaawat lukkarin, joka kykynsä mukaan kokee kannattaa jumalan palvelusta. Waan ukko, joka on syntyisin wirolainen, lukee työläästi Suomea, eikä tunne yhtään säweltä, waan laulaa ainoastaan korwakuulolta, kuinka sitten, wärssyn niin, toisen näin. Hän wallitti: ”kansa sanoo, lukkari on pehmeä, mutta jos lapsia kurittaa lukemaan, sanotaan: kuka sinulle sen luwan antoi?”

Lukkarin kykenemättömyys lapsia opettamaan on luonnollista, koskei hän edes ole taitawa suomenkielessä. Sitäpaitse on hän wanha ja elänyt eikä hänellä ole mitään palkkaa työstään. Kun minä rupesin pitämään rippikoulua lapsille siellä, niin oli koko opetus siinä, että opetin heitä tawaamaan ja sisästä lukemaan. Lapset oliwat kyllä ahkeria ja jos heidän kanssaan olisi työkennellyt muutamia wiikkoja, olisiwat he kyllä oppineet. Siinä toiwoissa, että Jumala ohjaisi niin, että he ensi talwena saisiwat jonkun opettajan, jätin minä heidät ripille päästämättä toistaiseksi.

Helluntaimaanantaina pidin minä jumalanpalveluksen heidän rukoushuoneessaan, ja kun Suomalaiset täällä wiettäwät kolmannen ja neljännenkin helluntaipäiwän, sain minä pitää aamujumalanpalveluksen näinä kumpanakin päiwänä. Sitäpaitse kokoonnuimme me joka ilta rukoushuoneesen päiwän työn päätettyä ja tutkimme Jumalan sanaa. Pyhänkolminaisuuden päiwänä oli rippi ja herranehtoollinen. Ehtoolliswieraita oli noin sata.

Tapoja, joita en ole tawannut muualla suomalaisten kesken, oli se, että he eiwät ainoastaan suudelleet pappia kädelle terwehtiessään, waan muutamat lankesiwat kaswoilleen maahan. Tämä tapa tuntuu hywin wastenmieliseltä etenkin siitä, joka on tottunut pohjolaisten kursailemattomaan tapaan. Ennen kuin he meniwat ehtoolliselle, meniwat lapset wanhempainsa eteen ja tekiwat saman tempun.

Yleensä oli ihmisillä tässä autiossa seudussa, niin sanoakseni, naastimpi käytös kuin useimassa Suomen seurakunnassa. Heidän huomiollisuutensa meidän suhteemme meni melkein liika pitkälle. Sillä niin pian kuin tieto meidän tulostamme oli saapunut toisiinkin kyliin, pitiwät warakkaammat talonpojat welwollisuutenaan tulla kunniaterwehdykselle, ja jos joku luuli wiipy-

neensä liian kauan pyysi hän anteeksi.

Warakkain siirtokunnassa on kirkon isäntä, jonka tykönä me asuimme, ja hänen kolme weljeänsä. Kaikki owat kauniita rotewia miehiä, jokaisella pitkä musta parta. Heillä on kullakin 40-50 hewosta ja suuret hywin rakennetut talot. Melkein koko ajan, kun me olimme siirtokunnassa, oliwat he meidän seuranamme. Kirkonisäntä seurasi meitä kaikkialla ja wielä pari peninkulmaa kotimatkalle. Ne kaksi wiikkoa, jotka me täällä wiivyimme, oliwat yhtä mieluiset seurakunnalle kuin meillekin.

Niinkuin mainittu owat muutamat kelwollihemmat karkoitetuista hakeneet Budeneen ja otetut siellä talollisiksi. Kuinka pian kelwollinen lähetetty woi päästä jaloilleen Sipiriassa, todistaa useat esimerkit.

Muiden muassa kohtasin minä siellä Unkurin ylihärmästä, joka miestaposta oli joutunut wankeuteen ja pyrkinyt Sipiriaan. Hänellä oli ainoastaan wiisikolmatta ruplaa tullessaan perille, jonka summan tähden hän oli menettää henkensä parin suomalaisen kautta, kun hän läksi matkalle Budeneen. Nämä hänen maanmiehensä oliwat yhtyneet häneen ja tahtoneet palwella häntä oppaana, saadakseen ryöwätä hänet. Päästyään kuitenkin onnelliset Budeneen alkoi hän tehdä työtä päiväpalkalla ja sillä wälin kaataa hirsii omiksi huoneiksi. Oleksittuaan jonkun aikaa siellä ja ihmisten tultua huomaamaan hänen olewan kelpo miehen, pääsi hän wäwyksi siihen taloon, jossa oli ollut kortteeria. Parin vuoden kuluttua oli hänellä omat hywät huoneet, ja nyt hänellä on wiisi hewosta, kymmenkunta lehmää sekä kaikki, mitä maanwiljelykseen tarwitaan. Meidät kutsuttiin teelle hänen luokseen, kun matkustimme toisiin kyliin. Hän asuu näet toisessa kylässä, joka on 20 wirstan päässä rukoushuoneesta. Kolmas kylä taas on 30 wirstan päässä. Kuten sanottu, Unkuri oli ahkeruudella ja ajattelewaisuudella hankkinut eli luonut itselleen hywän kodin. Hänen waimonsa oli kaunis nainen ja hänellä oli useita terweitä lapsia. Parempi on, arweli hän, asua täällä, kuin Suomessa, ja kun hänellä oli kotinsa täällä, niin ei hän sanonut ikäwöiwään täällä, ainoastaan wanhempiaan kaipasi hän.

Koska oli wanhoja ja heikkoja ihmisiä sekä kastamattomia lapsia niissä toisissa kylissä, täytyi minun käydä kummassakin, waikka tiet sinne oliwat sanomattoman kurjia. Täytyi taas kaalata paria wirstaa pitkiä soita. Heinänkaswu täällä oli erittäin rehewä ja kun näki lehmäin käywän

laitumella niituilla, jonkalaisia ei näe Suomessa, käwi mieli niin kummalliseksi. Heinänteko-aikana on tawallista, että mies korjaa neljässä päivässä 25-30 kuormaa heiniä.

Mitä pellonwiljelykseen tulee Budenessa, niin on se huonompi kuin Om-siirtokunnassa. Sillä semmoista peltomaata, kuin wiimemainitussa paikkakunnassa on, on waikea löytää toisessa paikassa. Budenessa olisi ollut tarpeen ojittaa pelto, waan sitä ei tee kukaan. Jos se tehtäisiin, olin warma sadon tulewan paljoa suuremman. Mustamultakerros on ainoastaan noin korttelinpaksuinen ja sen alla on joko walkea tai punainen sawi. Walkea sawi sanottiin olewan lihawaa ja soweliasta pelloksi. Budenen seuduilla kaswaa niinipuita, punakatajia ja monta muuta puulajia suuressa määrässä. Niinipuun kuoresta tehdään lujaa köyttä. Hywää hewosrotua sekä suuria lehmii, jotka lypsäwät aina kolmeen neljään kannuun kerralla, on Taran ympäristössä. Onni siirtokunnalle on ollut se, ettei yhtään lehmää ole kuollut. Wapaita suomalaisia otettaisiin kernaasti vastaan siirtokuntaan. Sipirialainen rutto raiwoaa täällä usein. Wiime talwena kuoli kaikki lehmät Om-siirtokunnassa. Luultawasti tulee tauti suureksi osaksi siitä, että lehmii on hoidettu huonosti talwella, sillä sipirialaisillahan ei ole ollenkaan nawetoita. Lehmä, joka on ollut sairaana ja wähän parantunut, päästetään terweiden joukkoon, ja kuolleet kaiwetaan ainoastaan osittain maahan.

Omin silmin näin minä Om-siirtokunnassa raadon pään ja jalat pistäwän esille maasta samalla kuin hieho seiso i nuohomassa puoleksi mädännyttä päätä.

Kun huomautin erästä isäntää tästä, sanoi hän waan: ei se nyt enää tee mitään, sittenkuin rutto on ohitse. Kun wielä otetaan lukuun se, että talonpojat nylkewät nahan kuolleesta lehmästä, huomataan helposti ruton olewan mahdottoman häwittää.

Mainittuani, että Tarassa pidin ripin ja heranehtoollisen muutamille saksalaisille, jotka asuwat siellä, woin lopettaa matkakertomukseni. Tahdon wielä lisätä, että wenäläiset osoittiwat semmoista suwaitsewaisuutta Taran wankilassa, että salliwat minun pitää luterilaisen jumalanpalveluksen ja toimittaa heranehtoollisen wenäläisessä kirkossa. Wankien seassa tapasin kauhawalaisen, joka oli karannut Sachalista asti, jonne hän oli joutunut murhasta.

Nyt ei hän ollut ilmoittanut nimeään eikä

mistä oli. Tuomionsa oli hän saanut kuuluwan: viiden vuoden karkoitus Itä-Sipiriaan ja wiiskolmatta selkään. Tyytyväinen näytti hän olevan päätökseen, sillä hän oli woittanut tarkoituksen karkaamisellaan. Hän oli näet usealla vuodella lyhentänyt rangaistusaikaansa. Kummalliselta tuntui minusta, että hän uskalsi niin kokonaan uskoa salaisuutensa minulle, jota näki ensi kertaa, pelkäämättä, että ilmoittaisin hänen nimensä ja muuta semmoista. Muun muassa kertoi hän pari vuotta istuneensa talwen yli samassa wankilassa ”Napolan ukon” kanssa, joka siis tuntuu vielä elävän. Haapaoja istui viime talwen Ischimin wankilassa ja lähetettiin sieltä Itä-Sipiriaan. Jos lisäksi, että Sutki elänee Werchne-Sujetuhissa, olen maininnut enemmän tunnetut pahantekijät Suomesta. Siihen johtopäätökseen owat kaikki rosnot tulleet täällä, ett’ei warastaminen ollenkaan käy päinsä Sipiriassa.

– Haapaoja kuuluu toissa vuonna tulleita isällisesti waroitaneen etteiwät koettaisi sitä. ”Sillä”, oli hän sanonut, ”kyllä minulla olisi rohkeutta ja miehuutta, waan ei siitä ole mitään hyötyä, kun wenäläiset tulewat seipäineen.” Ikävää oli, etten ollut tilaisuudessa matkustamaan Ischimiin, kun Haapaoja oli siellä, sillä hän lienee odottanut ja toiwonut minun tulewan. Olen nyt kääntynyt Suomen hallitukseen ja jättänyt sen huoleksi hankkia matkaraajoja minulle. Tulkoot ne pian! Herra, joka kuulee wankienkin huokauksen ja tahtoo lohduttaa murheellisia, pitää warmaankin huolen siitä, että saan waroja täyttää minulle uskotun työn.

Talwen perästä wähän kylmemmän kuin Suomessa on meillä nyt mitä armain kesä. Kewätkestä satoi pitemmän aikaa joka yö ja päiwät oliwat kirkkaita ja lämpimiä. Runsasta satoa kaikin puolin woi sentähden maanmies odottaa.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteen

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

Pikahaku

Hae

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L